

Náš venkov

Koncepce rozvoje venkova
Moravskoslezského kraje
2018 – 2023

Náš venkov – Koncepce rozvoje venkova Moravskoslezského kraje

Tým zpracovatelů:

Moravskoslezský kraj/Odbor Regionálního rozvoje

Martin Radvan

Miriám Šuštková

Denisa Štvrťňová

Jarmila Csanková

Moravskoslezský kraj /Odbor Územního plánování

Radim Fojtík

BeePartner a. s.

Daniel Konczynski

Vladimír Gelnar

Gabriela Kalužová

Denisa Kawuloková

Michal Sobek

Marie Pilařová

Ve spolupráci s:

Národní síť Místních akčních skupin (MAS)

Jiří Krist

Sdružení místních samospráv ČR/MSK

Michaela Roubíčková

Svaz měst a obcí ČR

Dagmar Novosadová

Spolek pro obnovu venkova

Rostislav Kožušník

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

Ivana Kašparová

1. Úvod

Všichni víme, že „venkov“ sám o sobě je velmi různorodý. Existuje mnoho podob venkovských sídel, která jsou rozseta v rozmanité krajině, stejně jako existuje široká paleta životních stylů obyvatel, tradic nebo spolkové činnosti. To, co řeší některé obce jako největší problém, kupodivu jinde není vůbec na stole a naopak. Najít univerzální řešení problémů by bylo samozřejmě krásné, ale je to nereálné. Tato Koncepce je první vlaštovkou, snahou o koncepční přístup, k problematice rozvoje venkova v našem kraji.

Přestože je náš kraj charakteristický velkým množstvím měst, ve venkovském prostoru žije přibližně 400 tisíc obyvatel. Obyvatel, kteří na venkově bydlí, pracují, vychovávají děti, pečují o krajinu apod. Obyvatel, kteří si zaslouží naši pozornost, protože bez nich by se náš venkov nerozvíjel. A to rozhodně není malý úkol. Podpora rozvoje na lokální úrovni je hlavním cílem této Koncepce.

Osobně jsem přesvědčen, že náš venkov má co nabídnout. Máme zde unikátní kulturní i přírodní dědictví a také celou řadu jedinečných akcí. Jen namátkou: gastrofestival v Karlově Studánce, Gorolski Swieto na Jablunkovsku, závody dračích lodí na Slezské Hartě, rodinná turistika Štramberský jasoň nebo festival hlučínských řemesel. A mohl bych jmenovat dál a dál, na venkově to zkrátka žije od Osoblahy po Hřčavu. Ale jak jsem se již zmiňoval v úvodu, je to o lidech, o aktivních lidech, kterým není lhostejné místo, v němž žijí. Podaří-li se nám obyvatelé ve venkovském prostoru udržet, bude to ku prospěchu celého kraje. Zamezit vylidňování některých odlehlých venkovských oblastí patří mezi největší výzvy.

Věřím, že naplňování této Koncepce významně přispěje k pozitivnímu vývoji ve venkovských oblastech napříč celým krajem.

3

Jan Krkoška

náměstek hejtmana kraje pro regionální rozvoj

Obsah

1. Úvod	3
2. Vize Moravskoslezského venkova při naplnění cílů Koncepce	5
3. Shrnutí Analytické části	6
4. Strom problémů	9
5. Struktura cílů a priorit	10
Konkurenceschopnost	15
Dostupnost	21
Prostředí	27
Spolupráce a síťování	33
6. Hlavní indikátory	39
7. Projednávání Koncepce v území	42
8. Potřeby obcí – vyhodnocení dotazníku	43
9. Soulad se strategickými dokumenty	44
10. Zkratky	45

2. Vize Moravskoslezského venkova při naplnění cílů Koncepce

Náš venkov

Venkov, kde práce, podnikání, sport, kultura, tradice, příroda a setkávání mají v každé obci svou unikátní podobu.

Venkov, jenž umí využít vzdělaných a podnikavých lidí, kteří se do něj stěhují z větších měst. Kde vyrůstají noví podnikatelé v nových službách, tradičních řemeslech i zemědělství, kteří využívají nové postupy a technologie. Kde celoživotní vzdělávání má konkrétní výsledky a umožňuje inovativním firmám nabízet dobré pracovní příležitosti.

Venkov s životním prostředím, které si obyvatelé přirozeně chrání, protože jsou jeho nedílnou součástí, a jsou mu ochotni přizpůsobit svůj životní styl, protože se to dlouhodobě vrací jim i jejich dětem.

Venkov, který není synonymem periferních, nebo dokonce zaostalých oblastí – díky pracovním příležitostem, vysokorychlostnímu internetu a dostupnosti služeb, které hledají alternativní řešení jako je služba na dálku, dovážka, senior taxi a jiné.

Venkov, kde je solidarita a vzájemná výpomoc postavena na přirozených vazbách – mezi sousedy, mezi mladšími a staršími, mezi firmami, samosprávou a spolky i mezi sousedními obcemi navzájem – zejména tam, kde rozpočty jednotlivých obcí nestačí všem potřebám.

5

3. Shrnutí Analytické části

Výrazné rozdíly v rozvoji venkovských oblastí a nedostatek integrovaných řešení v území

Podobně jako celý Moravskoslezský kraj, také jeho venkov charakterizují výrazné geografické, sociální a ekonomické rozdíly – okolí vybavených velkých měst vs. řídké osídlené oblasti, obce zasažené těžbou a těžkým průmyslem vs. obce tvořící součást chráněných přírodních oblastí, před 70 lety nově osídlené území bývalých Sudet vs. obce se staletými tradicemi a památkami, obce s nadprůměrně nízkou nezaměstnaností vs. obce s velkým počtem nezaměstnaných (někdy navzdory početné nabídce pracovních míst v blízkém okolí).

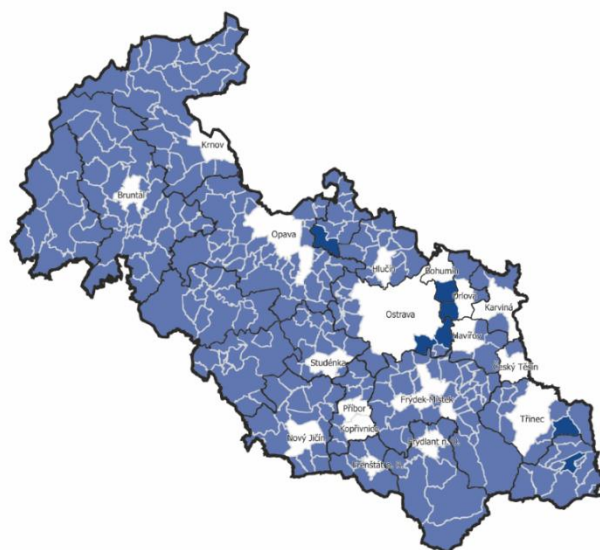
Zejména v řídké osídlených a odlehlejších oblastech kraje je venkov vnímán jako místo, kde dochází ke stagnaci, ekonomickému úpadku a snižuje se kvalita života. V řadě obcí ubývá obyvatel, kumuluje se vysoká nezaměstnanost, sociální problémy, nízká podnikatelská aktivita a nedostatečná obnova a dostupnost služeb. Jejich řešení je předmětem fragmentovaných vzájemně nepropojených politik různých aktérů.

Území Moravskoslezského kraje je silně urbanizované. Obyvatelé kraje v posledních dvaceti letech opouštějí města a přesouvají se do obcí s dobrou dostupností měst, ekonomických center a pracovních příležitostí. Největší počet obyvatel se stěhuje do obcí na Frýdecko-Místecku a v okolí velkých měst (Frýdlant nad Ostravicí, Hlučín, Frenštát pod Radhoštěm). Naopak nejvíce lidí odchází z obcí na Bruntálsku, Vítkovsku a Karvinsku. Střední délka života se neustále zvyšuje – celkově v regionu i ve venkovských oblastech.

6

Vymezení venkova

Na základě kritérií projednaných v pracovní skupině (viz příloha č. 2 Analytické části) je území venkova v Moravskoslezském kraji složeno z 282 územních jednotek – obcí (LAU2), což představuje 94 % z celkového počtu obcí a 84 % území Moravskoslezského kraje. Tomu odpovídá celkový počet 426 031 obyvatel, tj. 35 % z celkového počtu obyvatel v Moravskoslezském kraji. Metodika vychází z [kritérií Eurostatu](#) pro městské a venkovské oblasti, kterými jsou počet obyvatel (>5 000 obyvatel pro města) a hustota osídlení (>300 obyv. /1 km² pro města). 7 obcí bylo zařazeno do skupiny tzv. hraničních obcí.

○ města MSK ● venkov MSK ● venkov MSK - 7 hraničních obcí — hranice obcí — hranice ORP

KONKURENCESCHOPNÝ
VENKOV

DOSTUPNÝ
VENKOV

UDRŽITELNÝ
VENKOV

SPOLUPRACUJÍCÍ
VENKOV

Shrnutí 11 kapitol Analytické části

V Analytické části Koncepce byly zpracovány údaje do 11 tematických oblastí (inspirovaných strukturou Vize 2024: Koaliční program pro Moravskoslezský kraj). Spolu s výše uvedenými hlavními problémy, řeší moravskoslezský venkov následující výzvy:

Nezaměstnanost ve venkovských obcích je na většině území nižší, než celokrajský průměr

Ve většině venkovských obcí je nižší nezaměstnanost oproti městům; nejvíce je nezaměstnaností zasaženo Osoblažsko, Vítkovsko, Bruntálsko a Karvinsko. I přes skokové zlepšení v posledních dvou letech je míra nezaměstnanosti v těchto oblastech stále vysoká, ne vždy ji však ovlivňuje počet pracovních míst v dojezdové vzdálenosti. Přetrvávají dopady strukturální nezaměstnanosti. Nejnížší nezaměstnanost a nejvíce volných pracovních míst je v okolí ostravské aglomerace a ekonomických zón (Mošnov, Nošovice, Kopřivnice, Nový Jičín).

Nízká podnikavost na Karvinsku a Bruntálsku, pokles zemědělských aktivit a dopad útlumu tradičních průmyslových odvětví na venkovské oblasti

Nízká podnikatelská aktivita v celém kraji se projevuje i ve venkovských obcích, nejnížší je na Karvinsku. Kraj vykazuje v ekonomické aktivitě firem výrazné rozdíly, nejvíce podnikatelských subjektů je v rekreační oblasti Beskyd, nejméně podnikatelských subjektů na počet obyvatel je v obcích na Karvinsku, Orlovsku, Havířovsku a Bohumínsku, kam nejvíce dopadá útlum tradičních průmyslových odvětví spojených s těžbou uhlí. Venkovské obce nabízejí k využití řadu ploch a objektů, chybí ale podpůrné služby na podporu podnikavosti a ubývá zemědělských aktivit. V kraji je nízká míra inovativnosti firem, což se projevuje ještě výrazněji i v inovativnosti firem ve venkovských oblastech.

7

Míra vzdělanosti, hustota sítě škol a systém celoživotního vzdělávání výrazně ovlivňuje ekonomickou aktivitu a nezaměstnanost ve venkovských obcích

Nížší vzdělanost obyvatelstva v kraji je dána historickou a ekonomickou základnou související s těžbou a těžkým průmyslem. Nejnížší podíl osob se středoškolským a vysokoškolským vzděláním je v obcích na Bruntálsku, Vítkovsku a Krnovsku. Síť škol je rozvinutá, v západní části kraje jsou však některé obory hůře dostupné, nebo nejsou zastoupeny vůbec a je nutné za nimi dojíždět. Systém vzdělávání má stále deficit ve schopnosti připravit absolventy na aktuální požadavky ekonomiky pro podnikání a trhu práce. Síť kariérového poradenství je nedostatečná a zájem o celoživotní vzdělávání nízký. Příležitostí pro rozvoj systematických změn ve školství může být spolupráce se zaměstnavateli v rámci platform MAS.

Životní prostředí na venkově je postižené okolním průmyslem, intenzivním zemědělstvím, dopravou a výraznou suburbanizací

Špatná kvalita ovzduší je v zimním období problémem ve většině venkovského území, zejména v důsledku emisí lokálních topenišť; dlouhodobě je výrazně zhoršená na Karvinsku, Ostravsku a Frýdecko-Místecku, emisemi z dopravy a průmyslu. Území je významně zatíženo těžbou a jejími následky (důlní vlivy, odvaly, odkaliště) zejména v obcích na Karvinsku a Ostravsku. V mnoha obcích jsou stále nevyřešené plochy brownfields, nejvíce v centrální části aglomerace a v okolí velkých průmyslových měst. Rostoucím problémem venkova je také pokračující úbytek volné krajiny vlivem suburbanizace, orientace výstavby na okrajové části obcí, zatímco centrální části chátrají pro nedostatek investic, a fragmentace území v souvislosti s výstavbou dopravní a průmyslové infrastruktury. Retenční schopnost krajiny se s ohledem na postupující zástavbu, intenzivní zemědělství a nevhodnou strukturu lesů stále snižuje. Kolem řek Odry, Opavy a Olše stále existují záplavové oblasti, přesto tam pokračuje zástavba. V 50 obcích překračuje bakteriální znečištění vody v řekách stanovených hodnot.

Většina venkovských obcí má dobrou, nebo velmi dobrou dostupnost dálnice nebo silnice 1. třídy

Polovina venkovských obcí má dobrou, nebo velmi dobrou dostupnost dálnice nebo silnice 1. třídy. Nevyhovující dostupnost dálnic a silnic 1. třídy má 76 obcí, převážně v západní části kraje. Polovina obcí má také velmi dobrý, nebo dobrý přístup k celostátní železniční dopravě. Stále významnějším problémem je rostoucí individuální automobilová doprava (IAD), která se díky životní úrovni a suburbanizaci stále zvyšuje, a kromě zvyšujících se nároků na infrastrukturu má negativní dopad na bezpečnost i životní prostředí.

Obce v Moravskoslezském kraji nevyužívají příležitosti vyplývající z chytrých technologií, ICT infrastruktura pro jejich využití se rozšiřuje pomalu

V roce 2017 schválil Moravskoslezský kraj koncepci pro využívání chytrých technologií s ambicí budovat ICT infrastrukturu a podporovat projekty v pěti tematických oblastech. Prioritními tématy pro malé obce jsou podle průzkumu Česko-Německé obchodní a podnikatelské komory informační systémy pro občany, ICT infrastruktura, bezpečnost ve veřejném prostoru, energetika a otevřená data. Důležitou aktivitou bude zajištění dostupnosti vysokorychlostního internetu nové generace a snížení zaostalosti v pokrytí vysokorychlostním internetem za venkovskými regiony ve vyspělejších evropských zemích.

Rozvoj cestovního ruchu podmiňuje lepší infrastruktura, vyšší kvalita služeb a marketing; nutný je důraz na udržitelnost

Horské oblasti Beskyd a Jeseníků patří mezi nejvýznamnější v ČR. Existuje zde rozvinutá infrastruktura pro cestovní ruch, ale služby jsou neprovázané, kvalita vždy neodpovídá evropské úrovni a jednotlivá turistická střediska spolupracují jen omezeně. Neatraktivnější území jsou přetížena nadměrnou návštěvností (Pustevny, Lysá hora, okolí Pradědu). Nevyužitý rekreační potenciál je v oblasti Oderských vrchů, Vítkovska, Budišovska a Osoblažska a nedostatečně je využit také potenciál přeshraniční spolupráce a poptávky. Hrozbou je nadměrná zástavba území ohrožující krajinu.

8

Základní kulturní vybavení má většina obcí regionu, největším bohatstvím je tradiční folklór a místní kulturní komunitní aktivity

Alespoň jedno kulturní zařízení je téměř v 90 % obcí; velmi dobrá je dostupnost kulturních zařízení v okolí měst zejména ve střední a východní části území. Kulturní výchova a spolková činnost v obcích vychází z pestrého folklóru a různorodých tradic (folklorní soubory, lidové školy umění, místní kulturní akce ad.) a hraje důležitou rozvojovou roli. Na území regionu jsou významné kulturní památky, především malé obce však nedisponují dostatečnými zdroji na jejich opravu, nebo údržbu.

Dopravní dostupnost komplikuje zdravotní péči v malých a odlehlých obcích

Obce nad 3000 obyvatel mají nabídku lékařské péče dostatečnou. Středně velké obce nad 1000 obyvatel mají v místě zajištěnou lékařskou péči pro dospělé, pouze polovina má v místě dětského lékaře. Ordinace praktického lékaře je pouze ve čtvrtině malých obcí pod 1000 obyvatel. Zhoršená vzdálenostní dostupnost specializované zdravotní péče je problémem řídké zalidněných oblastí – jak horských oblastí Jeseníků a Beskyd, tak v prostorově odlehlých periferních územích Vítkovska, Oderska a severní části Kravařska. Příležitostí jsou sdílené služby více obcí a telemedicína.

Venkov stárne, v některých oblastech výrazně ubývá obyvatel. Západní část kraje má horší podmínky pro soudržnost. Bezpečnostní situace na venkově je lepší než ve městech

Územní podmínky pro soudržnost obyvatel jsou lepší ve východní části kraje než v západní, kde dochází k nejvýraznějšímu úbytku obyvatel (týká se i dalších, zejména periferních částí kraje). Kriminalita je na venkově nižší než ve městech a úzce souvisí se sociální situací obyvatel.

4. Strom problémů

Příležitosti	Meziobecní spolupráce, podpora konkurenceschopnosti místních firem (mikropodniků a malých firem), výborná výkonnost české ekonomiky, potenciál spolupráce s městy a krajem a resorty, potenciál lokálních ekonomik (produktů a služeb), potenciál cirkulární ekonomiky, nové technologie, příležitosti mezinárodní spolupráce, kvalita bydlení a zástavby ve venkovských sídlech a nabídka klidného kvalitního života.			
Silné stránky	Blížkost přírody, pohoří, kvalitní silnice a napojení na silniční infrastrukturu, hustá síť škol, široká paleta podpory (krajské, národní, evropské zdroje), příklady dobré praxe a spolupráce, existence spolků a zájmových sdružení, příklon k tradicím a komunitnímu životu.			
Dopady	Dlouhodobý útlum, nepříznivá demografická struktura, stárnutí obyvatelstva v řídce osídlených a periferních obcí na venkově.			
Následky	Nízký disponibilní příjem domácností v zaostalejších obcích a vyšší kumulace sociálních problémů (např. nadměrné zadlužování).	Ztráta atraktivity území – odliv mladých a aktivních obyvatel, záporné migrační saldo.	Zhoršená kvalita životního prostředí v hustě osídlených urbanizovaných oblastech.	Nízká motivace vytvářet dlouhodobá koncepční řešení.
Hlavní problém	<p>VÝRAZNÉ ROZDÍLY V ROZVOJI VENKOVSKÝCH OBLASTÍ V KRAJI A NEDOSTATEK DLOUHODOBÝCH ŘEŠENÍ V ÚZEMÍ</p> <p>Zejména v řídce osídlených a odlehlejších oblastech kraje je venkov vnímán jako místo, kde dochází ke stagnaci, ekonomickému úpadku a snižuje se kvalita života. Mezi venkovskými oblastmi jsou výrazné rozdíly (zázemí měst, okolí ekonomických center vs periferie a Bruntálsko, Krnovsko a obce v území zasažené těžbou a těžkým průmyslem). V řadě obcí ubývá obyvatel, kumuluje se vysoká nezaměstnanost, sociální problémy, nízká podnikatelská aktivita a nedostatečná obnova a dostupnost služeb. Zázemí urbanizovaných oblastí jsou atraktivnější a nabízejí více příležitostí, venkov potřebuje posilovat komunitně vedený místní rozvoj. Jejich řešení je předmětem sektorových nebo fragmentovaných vzájemně nepropojených politik různých aktérů. Venkovské oblasti nejsou připraveny na možné dopady klimatických změn.</p>			
Příčiny	<p>SPIRÁLA SOCIO-EKONOMICKÝCH PROBLÉMŮ</p> <p>Vyšší nezaměstnanost, nižší míra ekonomické aktivity, podnikavosti a inovativnosti na Bruntálsku, Karvinsku a Vítkovsku a v řídce osídlených a odlehklých oblastech.</p>	<p>KVALITA SLUŽEB A DOSTUPNOST TECHNOLOGIÍ NEDOSTAČUJE</p> <p>Zejména v odlehlejších oblastech od měst je obtížnější dostupnost ke kvalitním a specializovaným službám, digitální infrastruktura. Nabídka kvalitního moderního bydlení je nižší.</p>	<p>ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ JE LOKÁLNĚ ZATÍŽENO</p> <p>Řada obcí je stále zatížena emisemi ze zastaralých lokálních topenišť, na území řady obcí jsou brownfieldy. Není dostatečně využívaný potenciál zelené ekonomiky.</p>	<p>CHYBÍ KULTURA DLOUHODOBÝCH INTEGROVANÝCH ŘEŠENÍ</p> <p>Řešení vyžadující užší dlouhodobou spolupráci obcí v území nejsou prioritou a nevyužívají dostatečně vnitřního potenciálu místních komunit a místních aktérů.</p>
Kontext	Vliv historického pohybu obyvatel - odsun německé menšiny, příliv obyvatel za těžkým průmyslem, suburbanizace. Demografické změny vedou k vyššímu podílu starších obyvatel na venkově.	Proměna hospodářské struktury - historický přechod na těžký průmysl v první polovině 20. století a jeho útlum na přelomu 20. a 21. století. Útlum zemědělství.	Významný vliv na rozvoj venkova má krajská politika - samosprávná role krajů od roku 2000 a kohezní politika v rámci EU od roku 2004.	

5. Struktura cílů a priorit

Obrázek 1 Grafické schéma čtyř barevně odlišených tematických oblastí a dvanácti priorit Koncepce pro venkovské oblasti v Moravskoslezském kraji

Koncepce je rozdělena do 12 priorit ve 4 prioritních oblastech. Členění vychází z hlavních zjištění analytické části. Obsahová provázanost na analytickou část je v každé z 12 priorit popsána v oddíle „Co konkrétně je potřeba změnit?“, kde byly sloučeny hlavní zjištění z analytické části na základě interního workshopu zpracovatelského týmu a doporučení územních partnerů. Územní hledisko a rozdíly odráží sekce „Do jakého území by se měla podpora více zacílit“ na kterém území je potřeba, aby intervence kraje a partnerů měly cílený dopad.

Čtyři prioritní osy v členění podle 12 prioritních oblastí:

1. Konkurenceschopnost

- Vzdělávání a zaměstnanost
- Podnikání a pracovní místa
- Lokální ekonomika

2. Dostupnost

- Základní služby
- Kvalita života
- Digitalizace

KONKURENCESCHOPNÝ
VENKOV

DOSTUPNÝ
VENKOV

UDRŽITELNÝ
VENKOV

SPOLUPRACUJÍCÍ
VENKOV

3. Životní prostředí

- O vzduší
- Území
- Zdroje

4. Spolupráce a síťování

- Meziobecní spolupráce – synergie, úspory a inovace
- Komunitně vedený místní rozvoj
- Implementace

Prioritní osa č. 1 - VIZE KRAJE – Konkurenceschopnost venkova

Prioritní osa navazuje na dlouhodobé priority kraje a politiky posilující hospodářský růst, ekonomickou aktivitu a trh práce. V rámci priority je očekáván krajský leadership v uvedených tématech, iniciativa kraje a stěžejních partnerů, a systémová řešení největších problémů v kraji, zacílená na nejproblémovější území Moravskoslezského kraje.

Koncepční řešení a projekty v rámci této prioritní osy mají za cíl:

- Zvýšit zaměstnanost ve venkovských obcích
- Zvýšit podnikavost a míru zakládání malých a středních podniků na venkově
- Snížit podíl obyvatel s žádným nebo základním vzděláním a zvýšit podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním
- Zvýšit konkurenceschopnost místních firem, jejich produktů, služeb a lidských zdrojů, zlepšit podnikatelské prostředí

11

Prioritní osa č. 2 - POTŘEBY OBCÍ – Dostupnost

V rámci této osy jsou prioritní především potřeby a problémy obcí, které jsou převážně v kompetenci samotných obcí, a k jejich řešení není potřeba zásadních krajských intervencí, a je přitom po nich vysoká poptávka. K naplnění prioritní osy je zapotřebí primárně vytvoření vhodných podmínek pro realizaci. Podporou sdílení dobré praxe, spolupráce, podporou projektové přípravy, metodik, pravidel, zapojování firem a vzdělávacích institucí, využívání participativních metod a v neposlední řadě poskytování administrativně co nejjednodušších grantů, vhodně územně zacílených, orientovaných na rychlé výstupy a viditelné výsledky.

Koncepční řešení a projekty v rámci této prioritní osy mají za cíl:

- Zvýšit dostupnost základních služeb – zdravotnických, sociálních, vzdělávacích, občanských aj. (zejména s využitím meziobecní spolupráce, případně s podporou krajských a státních intervencí)
- Zlepšit kvalitu bydlení, veřejného prostoru, společenského, kulturního a aktivního života na venkově; zvýšit bezpečnost
- Zvýšit digitální kompetence a připojení venkovských území k vysokorychlostnímu internetu, využít nových služeb, které digitální propojení nabízí

Prioritní osa č. 3 - SPOLUPRÁCE KRAJE A OBCÍ – Životní prostředí

Prioritní osa obsahuje prioritní oblasti, v nichž hraje kraj jednu z klíčových rolí – z hlediska samosprávních kompetencí, regulativů apod. V každé z prioritních oblastí se implementace řeší prakticky na území celého kraje, se specifickou pozorností k nejpostiženějším územím a vyžaduje spolupráci na řešení mezi krajem a obcemi.

Typové projekty v rámci této prioritní osy mají za cíl:

- Zvýšit kvalitu ovzduší ve venkovských oblastech
- Omezit snižování kvality prostředí a zlepšit péči o krajinu
- Zvýšit podíl šetrnějšího nakládání se zdroji

Prioritní osa č. 4 - CLLD (LEADER) - Spolupráce a síťování

Prioritní osa má za cíl podporovat síťování pro udržení dlouhodobé kapacity v území a podporovat politiku venkova společně s místními aktéry v území. Jedním ze stěžejních prvků venkovského rozvoje pak je podpora a implementace evropské, národní i krajské politiky prostřednictvím nástrojů komunitně vedeného místního rozvoje.

Projekty v rámci této prioritní osy mají za cíl:

- Podporovat meziobecní spolupráce, sdílení dobré praxe a realizaci integrovaných projektů přesahující možnosti jednotlivých rozpočtů
- Zlepšit spolupráci mezi obcemi, zvýšit efektivitu realizovaných projektů a dosahování synergických efektů a účinnějších dopadů v území
- Posílit princip komunitně vedeného rozvoje na místní úrovni, až na úroveň malých komunit

Obrázek 2 Grafické schéma pro usnadnění orientace ve struktuře jednotlivých tematických oblastí a priorit

JAK ČÍST STRATEGII?

Název tematické oblasti
Koncepte se věnuje celkem 12 tematickým oblastem ve 4 prioritách.

Krátký název priority
Koncepte cílí na celkem 4 priority.

Symbol tematické oblasti
Grafický symbol tematické oblasti.

Klíčové oblasti změn
Zde stručně popisujeme, jaké problémy v této oblasti je potřeba především řešit. Zjištění vycházejí ze závěrů analýzy.

Územní zacílení
Uvádíme zde území nebo konkrétní lokality v kraji, kde se koncentruje nejvíce problémů a měla by se tam prioritně zacílit podpora realizaci konkrétních programů a projektů.

Cíle

Jakého stavu chceme dosáhnout za pět let.
Co obce nejvíce potřebují, co nejvíce chtějí?

Nositelé

Instituce, organizace, které by primárně měly být zodpovědné za realizaci řešení, hrát iniciační a koordinační roli.

Návrhy řešení

Zde vyjmenováváme konkrétní programy, projekty, které jsme společně s partnery definovali jako prioritní pro řešení problémů uvedených na předchozí straně.

Indikátory

Měřitelné ukazatele, které by měly indikovat, jestli se daří dosahovat zlepšení díky realizovaným opatřením.

ZDROJE #Prostředí

Co obce potřebují

Zvýšení udílenosti při realizaci nových (šetrnější) technologií – budovy, provoz, veřejná infrastruktura apod.), využití obnovitelných zdrojů energie, posílení ochrany ekosystémů

Zatímco budovacie dopady vody v Javě, zvýšení účinnosti vodních toků, adaptace na klimatické změny

Co konkrétně je potřeba změnit?

Odpady
Příležitost opatření dle Územní opakování hospodářské MSK 2016 – 2020, (řádné a recyklační odpadů, využití odpadů jako suroviny, nové energie, snížení ekologického dopadu).
V sí obcích (nap. na území, Vítkovsko, Bíloveska a Hluzínsko) je rozvíjený stav vodních toků

Adaptace ekosystémů na změny klimatu, retence vody
Hodně věnování pozornosti na lepší, odolnější a přirozenější řešení území a ochrana životy
Hodně pozornosti poskytnout v otázkách změn na půdě, vegetaci, a vodní hospodářství v přírodních ekosystémech

Kvalita biotopy, půdy
Podpora ochrany přírody a krajiny je žádoucí minimalizovat vymezování neovojných ploch do vodní krajiny
Větší návratnost na zastavěném území
Při realizaci opatření sítí je potřeba zohledňovat regulační funkce území a ochranné životy
Hodně pozornosti poskytnout v otázkách změn na půdě, vegetaci, a vodní hospodářství v přírodních ekosystémech

Energie
Evropské cíle, 3. strategický cíl Snížení emisí skleníkových plynů o 20 % zpočátku rokem 1990, zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie na 20 % a posílení zvýšení energetické účinnosti o 20 %

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

Celá území

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení
Potenciální realizace

Moravskoslezský kraj

Odpady a cirkulární ekonomika
Realizace opatření v rámci adaptačního hospodářství MSK 2016 – 2020, doplnění privátních stanic a státních dceřin do územních plánů obcí, podpora koncepce cirkulární ekonomiky
Spolupráce: obce, firmy (EKO-KOH, Electrowin, Aso-kei, OZO, ...), obyvatelé

Nová zelená územní plánování
Využití krajinné energetické koncepce a realizace opatření. Využití obnovitelných zdrojů energie (propojování sítí a nabídky decentralizovaných zdrojů – střechy, plochy atd.)
Spolupráce: Moravskoslezský kraj, Moravskoslezské energetické centrum

Adaptace strategie na změnu klimatu
Realizace adaptační strategie na změnu klimatu na územích ORP nebo MAS. Spolupráce s městy a vztah na místní územní úroveň.
Spolupráce: MAS, obce

Čistší ovzdušnění vod
Podpora čišť odpadních vod v obcích pod 2000 obyvatel
Spolupráce: MZP ČR, obce s méně než 2000 ob.

Intenzivní zemědělství
Podpora obnovy nebo zmodernizování ovčích dolech vody ze zastavěných ploch, podpora využití dolech vody
Spolupráce: MZP ČR, obce, firmy

Zemědělská půda, udržitelné hospodářství
Ochrana a rozvoj půdy, podpora ochrany zemědělské půdy a lesního hospodářství
Spolupráce: MZP ČR, MAS, obce

Obce

Územní plány obcí
Suplementace územních plánů obcí (napo vs. ziskov), udržitelné rozvoje, mapové přílohy ke strategickým dokumentům

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, obce, MAS

Indikátory výstupové

- Objem investic a počet podporených projektů

Indikátory výsledkové

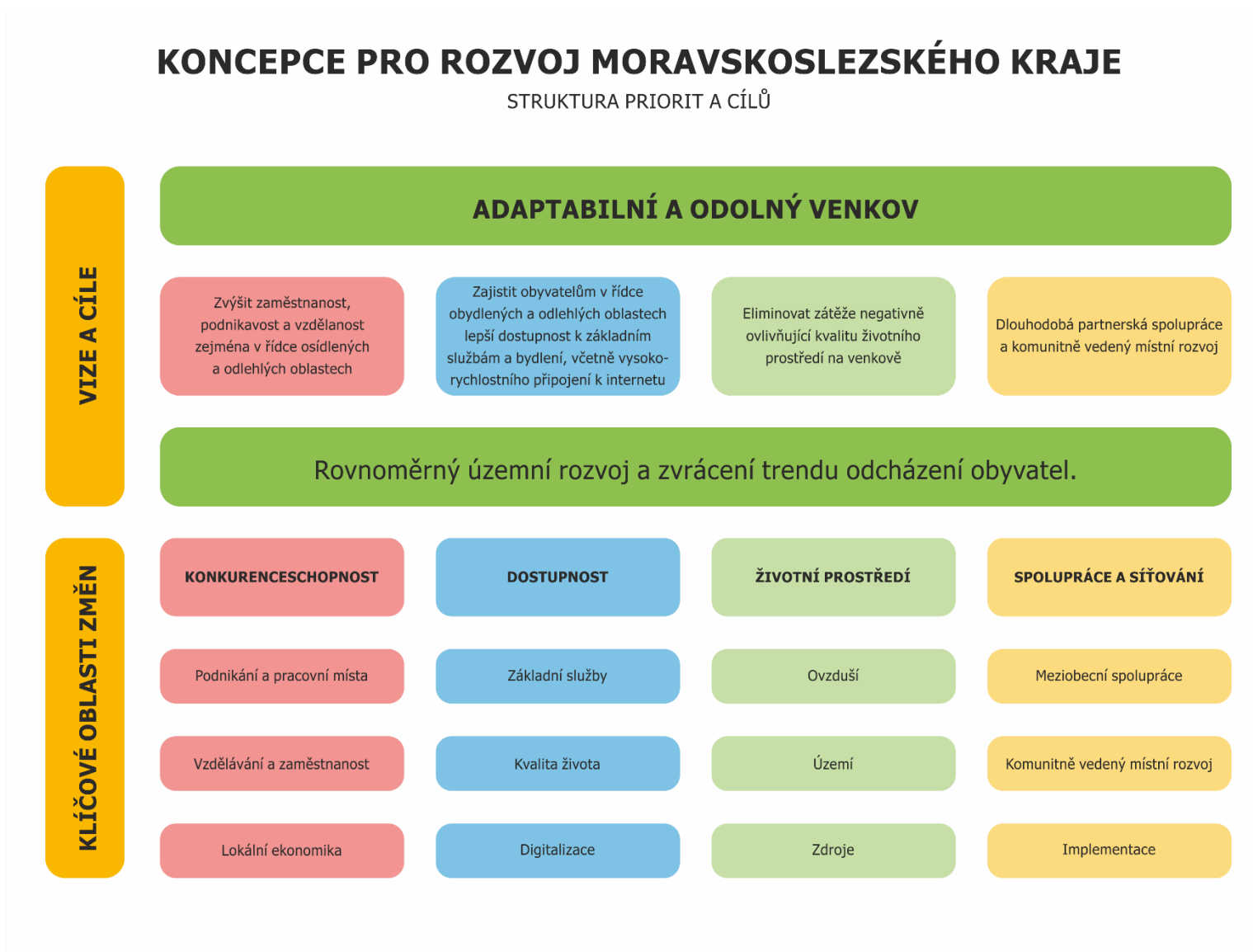
- Výše úspor v oblasti energetického zápisu.
- Podíl obnovy ochrany krajiny, MZP území a rozvoj, který má vztah k adaptaci na klimatické změny
- Výše objemu investic do obnovy krajiny (zemědělská půda, lesy)

Indikátory dopadové

- Výše podílu obnovitelných zdrojů na energetickém mixu na venkově a výše energetické účinnosti v konečné spotřebě energie a v konečné spotřebě

Obrázek 3 Schéma struktury tematických oblastí, cílů a priorit

**KONKURENCESCHOPNÝ
VENKOV**

**DOSTUPNÝ
VENKOV**

**UDRŽITELNÝ
VENKOV**

**SPOLUPRACUJÍCÍ
VENKOV**

VZDĚLÁVÁNÍ A ZAMĚSTNANOST

Konkurenceschopnost

Co obce nejvíce potřebují

- Zlepšení infrastruktury pro vzdělávání
- Zvýšení počtu lidí s podnikatelským duchem, samostatně ekonomicky aktivních a činných
- Zlepšení provázanosti znalostí, dovedností a kompetencí, které žáci a studenti získají na školách, s potřebami zaměstnavatelů
- Zvýšení uplatnitelnosti účastníků celoživotního vzdělávání
- Pokles obcí s extrémním podílem dlouhodobě nezaměstnaných obyvatel
- Snížení územních rozdílů mezi obcemi v zázemí měst a obcemi vzdálenějšími od ekonomických center

Co konkrétně je potřeba změnit?

Vzdělanost obyvatelstva

- Nízká vzdělanost obyvatelstva (vysoký podíl obyvatel pouze se základním vzděláním a nízký podíl obyvatel s VŠ vzděláním) především na Bruntálsku, Osoblažsku a Vítkovsku.
- Propojení vzdělávání a inkluze (včetně celoživotního vzdělávání).

Dostupnost vzdělání

- V západní části kraje je horší dostupnost středního školství.
- Osvědčila se role MAS při přípravě Místních akčních plánů pro vzdělávání (za předpokladu udržitelného financování, síťování a důrazu na výsledky vzdělávání).

Propojení vzdělávání s potřebami trhu

- Systém vzdělávání stále neumí připravit absolventy na aktuální potřeby zaměstnavatelů i vlastního podnikání
- Schází síť kariérního poradenství.
- Opožděná a pomalá reakce vzdělávacího systému na dynamické změny požadavků na nové profese nebo kompetence v tradičních profesích (např. zemědělských oborů).
- Nedostatečně rozvinutý systém celoživotního vzdělávání, který negarantuje kvalitu na výstupu.

Míra a struktura nezaměstnanosti

- V prioritním území (Bruntálsko, Karvinsko, Vítkovsko a periferní oblasti) je trvale o cca polovinu vyšší nezaměstnanost, než je průměr na venkově.
- Přetrvávají dopady strukturální nezaměstnanosti.

Dostupnost pracovních míst

- Horší dojezdová dostupnost volných pracovních míst (týká se Bruntálska, Vítkovska a periferních území).
- Primární sektor negeneruje dostatek pracovních míst.

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- ORP Bruntál, ORP Krnov, ORP Rýmařov, ORP Vítkov, ORP Karviná, ORP Orlová
- Celé území venkova (celoživotní vzdělávání)

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Zvýšení kvality vzdělávání motivací kvalitních učitelů a dalších odborníků

- Motivace osob s potřebnou kvalifikací (učitelé, lékaři) o práci na venkově – kvalitní bydlení (např. sociální byty) a vyšší kvalita života (viz Dostupnost služeb a Bydlení). Motivace místních odborníků k zapojení do komunitního vzdělávání. Podpora a vzdělávání učitelů/komunitních pracovníků.

Spolupráce: obce, vzdělávací/komunitní centra, Moravskoslezský kraj, svazky obcí

Využití potenciálu škol v obcích

- Základní škola, zejména v malých obcích, je nejdůležitějším rozvojovým centrem obce a měla by být využita pro vzdělávací projekty všech věkových skupin, případně pro širší komunitní spolupráci.

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, vzdělávací/komunitní centra, MAS, svazky obcí, mikroregiony a další územní zájmová sdružení

Využití dotačních programů a existujících nástrojů

- Využití existující podpory – OP VVV, MS Paktu, ITI, MAS a dalších – pro rozvoj vzdělávání.

Spolupráce: MSMT ČR, MS Pakt, Moravskoslezský kraj, vzdělávací centra, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

Sociální podnikání

- Vytváření sociálních podniků, zejména obcemi (např. údržba, jiná práce pro obec; tranzitní místa v sociálních podnicích). Poradenská podpora pro obce, které zakládají nové sociální podniky. Technické zázemí (stroje, prostory) pro sociální podnikání.

Spolupráce: MS Pakt, Centra sdílených služeb, Moravskoslezský kraj, svazky obcí, mikroregiony ad.

Svazky obcí, MAS, mikroregiony ad.

Místní akční plány pro vzdělávání

- Spolupráce škol, specializované sítě, motivace. Osvědčila se zodpovědnost MAS, nutné je udržitelné financování, kvalifikace zapojených odborníků, síťování a důraz na výsledky vzdělávání.

Spolupráce: obce, školy, vzdělávací/komunitní centra, Moravskoslezský kraj

Rozšíření spolupráce ve vzdělávání, dobré příklady

- Komunitní školy, webináře, spolupráce s univerzitami, využití místního potenciálu – zapojení obyvatel (expertů) na venkově, kteří mají potřebné znalosti a jsou ochotni je předávat (např. v oblasti ICT, podnikání, obnovitelných zdrojů, biozemědělství, adaptace na klimatické změny aj.) Pilotní projekty tzv. komunitních škol.

Spolupráce: vzdělávací centra, školy, obce, univerzity, občané, Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj

Realizace aktivních politik

- Aktivní politika zaměstnanosti (Pakt zaměstnanosti), posílení systému kariérního poradenství. Krajský akční plán rozvoje vzdělávání, větší provázanost se základním školstvím. Aktivní politika sociálního začleňování (Agentura pro sociální začleňování), Operační program Zaměstnanost (MPSV).

Spolupráce: MS Pakt, Agentura pro sociální začleňování, MPSV ČR

Terénní vzdělávání

- Přenosné vzdělávací programy (primární školství, celoživotní vzdělávání) zajištění dostupnosti do vzdělávacích center ve městech (např. školní exkurze do Světa techniky ad.). Mobilita lektorů do venkovských oblastí. On-line vzdělávací kurzy univerzit aj.

Spolupráce: univerzity, vzdělávací centra

PODNIKÁNÍ A PRACOVNÍ MÍSTA

Konkurenceschopnost

Co obce potřebují

- Zvýšení počtu malých a středních podniků na venkově
- Zvýšení počtu nových/dostupných pracovních míst na venkově
- Zvýšení objemu nových investic na území venkovských obcí
- Zvýšení povědomí podnikatelů o podnikatelských příležitostech na trzích v ČR a v zahraničí

Co konkrétně je potřeba změnit?

Bariéry

- Obtížnější zakládání podniků v prioritním území (Bruntálsko, Karvinsko, Vítkovsko a dalších periferních oblastech)
- Dodatečné bariéry pro vstup na trhy pro podniky v odlehlých územích.

Příležitosti

- Brownfieldy, zejména zemědělské, jsou vhodné pro adaptaci na prostory a plochy pro podnikání
- Venkovské obce nabízejí k využití řadu ploch a objektů, chybí ale podpůrné služby na podporu podnikavosti.

Propojení vzdělávání s potřebami trhu

Viz Vzdělávání a zaměstnanost

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- ORP Karviná, ORP Orlová, ORP Havířov, ORP Bruntál, ORP Vítkov
- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Moravskoslezský kraj

Identifikace firem

- Mapování malých a středních firem s potenciálem k růstu, inovacím, nebo tvorbě nových pracovních míst.
Spolupráce: Moravskoslezský kraj, MSID, MSIC, hospodářské komory, MS Pakt

Poradenství

- Zvýhodněné poradenství při zakládání a rozvoji mikro a malých podniků. Dostupné aktuální informace pro malé a střední podnikatele o příležitostech i v místech s nižší podnikatelskou aktivitou a snížení mezery v konkurenceschopnosti (zmenšení asymetrie informací).

Spolupráce: MSID, MSIC, hospodářské komory, podnikatelská poradenská centra

Podpora mikropodnikání a živnostenského podnikání

- Intenzivnější podpora mikropodnikání a živnostenského podnikání, vytváření podmínek pro zahájení podnikání (poradenství, infrastruktura, vzdělávání, motivace).

Spolupráce: obce, vysoké školy, MSID, MSIC, hospodářské komory

Zvýhodněné úvěry

- Zvýhodněné úvěry pro zakládání venkovských zón pro podnikání.

Spolupráce: finanční instituce, národní programy

Jiné formy podpory

- Podpora podnikání formou CLLD a prostřednictvím PRV (Programu rozvoje venkova).

Spolupráce: MAS, svazky obcí, mikroregiony, MMR ČR, MZE ČR, ad.

LOKÁLNÍ EKONOMIKA

Konkurenceschopnost

Co obce potřebují

- Zvýšení produktivity místních firem
- Zvýšení poptávky po lokálních produktech
- Podpora podnikavosti podle konkrétních výhod daného místa (zemědělské podmínky, cestovní ruch apod.)
- Specializace lokální ekonomiky
- Zvýšení počtu inovujících malých a středních firem

Co konkrétně je potřeba změnit?

Podnikatelská aktivita

- Nízká podnikatelská aktivita v celém kraji se projevuje i ve venkovských obcích, nejnižší je na Karvinsku
- Podpora lokálních produktů a služeb.
- Podpora udržitelného zemědělství a živočišné výroby (vazba na prioritu Životní prostředí, zabránění degradace zemědělské krajiny, nakládání se zdroji).

Spolupráce lokálních firem

- Nedostatečná spolupráce místních firem, nepropojená nabídka a marketing.
- Podpora lokálních produktů.

Inovační potenciál

- Nízký inovační potenciál a slabší výkon výzkumu a vývoje ve srovnání s vyspělými inovačními regiony.
- V regionu ubývá zemědělských aktivit.

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Moravskoslezský kraj

Identifikace endogenních potenciálů a systematická podpora firem

- Mapování malých a středních firem s potenciálem k růstu, inovacím nebo tvorbě nových pracovních míst. Systémová podpora podnikání a inovací. Podpora sdílených laboratoří v růstových oborech.
Spolupráce: MSID, MSIC, hospodářské komory, MS Pakt

Venkovské podnikatelské zóny

- Podpora vzniku pilotních venkovských podnikatelských zón pro menší firmy – infrastruktura, marketing, vzdělávání (např. rakouský model Industrial Zone).
Spolupráce: MSIC, obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

Podpora lokální značek

- Marketingová podpora lokálních produktů (včetně zemědělských).
Spolupráce: svazky obcí, MAS, mikroregiony, euroregiony, hospodářské komory, podnikatelská sdružení

Sdílené služby pro podnikání, alternativní zaměstnávání

- Sdílení zaměstnanců pro více firem (např. IT, personalistika ad.), spolupráce v rámci komory/asociace.
- Práce z domu.
Spolupráce: asociace firem, oborové svazy, obce, hospodářské komory, MS Pakt

Subdodávky

- Subdodávky a spolupráce s většími firmami, získávání know-how a standardizace.
Spolupráce: asociace firem, oborové svazy, hospodářské komory, obce

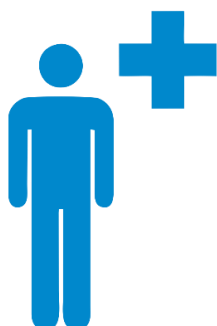
Podpora spolupráce lokálních firem

- Platformy pro výměnu zkušeností, prezentace vlastních výrobků služeb, sdružený marketing, podpora a propagace lokálních produktů, propojení s cestovním ruchem, kde je vhodné.
Spolupráce: asociace firem, oborové svazy, obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

20

ZÁKLADNÍ SLUŽBY

Dostupnost

Co obce potřebují

- Zlepšení dostupnosti zdravotních a sociálních služeb ve venkovských obcích
- Zavádění alternativních způsobů poskytování služeb
- Zlepšení dostupnosti ostatních veřejných služeb

Co konkrétně je potřeba změnit?

Zdravotní a sociální služby

- Ze 146 malých obcí do 1000 obyvatel je ordinace praktického lékaře pouze v 34 obcích.
- Dostupnost základní lékařské péče v malých venkovských obcích je problematická pro seniory a obyvatele, kteří nedisponují vlastním dopravním prostředkem. Překážkou není ani tak rozmístění příslušných zařízení, ale dopravní obslužnost, zejména pokud je vázána na veřejnou dopravu.
- Na venkově je výrazně horší dostupnost stomatologické péče nebo gynekologů.
- Venkovským obcím chybí zejména terénní sociální služby.
- Pro zajištění dostupnosti sociálních služeb na venkově je nutná spolupráce mezi venkovskými obcemi a městy. Vhodnou formou je zapojení i malých obcí do systému komunitního plánování například na úrovni ORP.

Pošta a maloobchod

- Česká pošta ruší pobočky bez náhrady služby.
- Zánik maloobchodních prodejen způsobuje problémy zejména v hůře dostupných obcích.

Radnice a víceúčelové obecní budovy

- Infrastruktura veřejné správy.
- Technické služby, zdravotní střediska apod.

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Řídce obydlené horské oblasti Jeseníků a Beskyd
- Odlehlá periferní území:
ORP Bruntál, ORP Krnov, ORP Rýmařov, ORP Vítkov, ORP Odry, ORP Kravaře

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Denní stacionář pro seniory

- Dosažitelný denní stacionář (jako doplnění služeb domácí terénní péče) s nejen odbornou péčí o osamělé/izolované seniory v době nepřítomnosti, přetížení blízkých pečujících, nebo jiné potřeby. Vhodné zvážit založení sociálního podniku, zapojení soukromého financování a dobrovolnictví. (inspirací může být formování tzv. dětských skupin; nutné přizpůsobení podmínek).

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

MAS/ORP/mikroregiony, dobrovolné svazky obcí a další územní uskupení

Spolupráce obcí při poskytování služeb

- Spolupráce mezi obcemi při zajišťování terénních služeb; zapojení všech obcí do systému komunitního plánování sociálních služeb, spolupráce mezi krajem, městy a venkovskými obcemi při zajišťování pobytových sociálních služeb.

Spolupráce: ORP/MAS, svazky obcí, mikroregiony, obce

Senior taxi, alternativní doprava

- Zajištění alternativní dopravy, zejména v místech s nedostatečným pokrytím spojů veřejné dopravy, pro vymezené účely. Senior taxi může rozšířit také spádovost lékařů (převoz do ordinace praktického lékaře s dobrým vybavením). Služba může sloužit dalším potřebným skupinám (zdravotně postižení, matky s dětmi apod.).

Spolupráce: obce, sdružení obcí

Moravskoslezský kraj

Mobilní zdravotnická zařízení

- Zajištění zdravotnických služeb prostřednictvím mobilních zařízení, např. dentální prevence ve školách.

Spolupráce: obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

Vzdálená péče, telemedicína

- Vzdálená péče, vzdálená výměna informací a propojení se zdravotnickými službami (viz Chytřejší kraj).

Spolupráce: obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

Podpora obcí při modernizaci zdravotnických a sociálních zařízení v obcích

- Modernizace vybavení zejména v obcích s dobrou spádovostí, zajištění dobrých vstupních podmínek pro doktory a zubaře, propojení alternativní dopravy s novými službami.
- Poradenská podpora, podpora komunitní práce.

Spolupráce: obce, ORP, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

KVALITA ŽIVOTA

Dostupnost

Co obce potřebují

- Zvýšení kvality života
- Zvýšení zájmu mladých obyvatel o bydlení na venkově, zejména v řídké osídlených oblastech; dostupnost školek
- Vytvoření konkurenceschopného modelu nájemního bydlení na venkově
- Využití bydlení jako nástroje na přilákání kvalitních lékařů a učitelů
- Zkvalitnění zástavby v intravilánu s klidovými zónami a vyžitím pro aktivní obyvatele
- Zajištění podmínek pro společenský, kulturní a aktivní rozvoj v obci, včetně spolkové činnosti
- Zvýšení bezpečnosti při pohybu v obcích, chodníky, místní komunikace
- Prevence vzniku sociálně vyloučených lokalit, prevence kriminality a delikvence mládeže ve vyloučených lokalitách

Co konkrétně je potřeba změnit?

23

Populační vývoj

- Populační vývoj není příznivý zejména v obcích západní části kraje (především na Bruntálsku, Krnovsku, Osoblažsku), jejichž věková skladba se postupně zhoršuje a obyvatelstvo v nich ubývá i přirozenou měrou.

Dostupnost bydlení a občanské vybavenosti, infrastruktura

- Bydlení v obecních bytech je dostupné zpravidla v kvalitě použitelné pro sociálně slabé obyvatele, nikoliv pro mladé rodiny (startovací byty, které by mohly napomoci k stabilizaci obyvatel), nebo pro seniory (kteří se krátkodobě, nebo dlouhodobě nemohou starat o vlastní dům, ale nechtějí opustit obec).
- Potřeba odpovídající kapacity zařízení občanské vybavenosti, vzhledem k stárnutí obyvatel.
- Chybí sociální a prostupné bydlení; obtížně je dostupné nájemní bydlení.
- Zanedbaný vzhled intravilánu, nevyhovující veřejné plochy a infrastruktura.

Sociální vyloučení

- Sociální vyloučení přestává mít dominantně městský charakter. Sociálně vyloučení se stěhují, nebo jsou stěhováni do více odlehlých obcí. Obce s nižším rozpočtem mají omezené možnosti řešení sociálního vyloučení ve srovnání s městy.

Kultura, sport, volnočasové aktivity, spolková činnost, vč. dobrovolných hasičů apod.

- Venkovským obcím chybí zejména komunitní centra – veřejná víceúčelová zařízení, ve kterých lze realizovat sociální, vzdělávací, kulturní a rekreační aktivity. Důležitou součástí kultury na venkově je spolková činnost a společenské akce.

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Obce s nejvyšším negativním migračním saldem (viz příloha Analytické části: 2B_Data Soudržnost)
- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Rekonstrukce/výstavba bytů pro vybrané skupiny

- Sociální byty pro mladé rodiny, komunitní bydlení pro seniory, služební byty.
- Spolupráce s firmami nebo zaměstnavateli v případě větší poptávky po bydlení v lokalitě. O účelu bytů může rozhodovat zastupitelstvo na základě dlouhodobých potřeb v obci. Při realizaci a financování bude využito dobré praxe (viz výše).
- Modernizace/doplnění infrastruktury (sítě, komunikace).

Spolupráce: MAS, svazky obcí, mikroregiony, soukromý sektor, komunitní centra

Veřejné prostranství a volnočasové aktivity

- Revitalizace veřejného prostranství v intravilánech, zapojení obyvatel do péče o veřejná prostranství
- Volnočasové aktivity a nízkoprahová centra pro děti a mládež.
- Doplnění nezbytné infrastruktury pro spolky, kulturu, sportovní a společenské potřeby v obci.

Spolupráce: obce, veřejnost

Svazky obcí, MAS, mikroregiony apod.

Identifikace a sdílení dobré praxe

- Partnerství pro bydlení, zapojení soukromého spolufinancování, inovativní řešení, kondominium a další modelové příklady. Poradenství v rámci sdílených služeb – experti s odpovídajícím know-how (legislativa, financování, veřejné soutěže, vytváření funkčních partnerství).

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, národní/zahraníční partneři

Bezpečnost

- Bezpečnostní prvky pro chodce a cyklisty, prvky na frekventovaných komunikacích (zkvalitnění místních komunikací, cyklostezky apod. – viz také Ověduší/Mobilita).
- Pořízení technických prostředků, zejména kamerových systémů, pro zvýšení bezpečnosti.
- Spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování, a neziskovými organizacemi na programech sociálního začleňování a prevence sociálně patologických jevů.

Spolupráce: obce, Agentura pro sociální začleňování, Policie ČR, Moravskoslezský kraj

Národní úroveň (MŠMT, MMR)

Změna podmínek pro modernizaci stávajícího bytového fondu nebo stavbu nového

- Odbourání omezení (typicky městských nástrojů často nepoužitelných pro venkov, např. formy sociálního, komunitního bydlení), zohlednění potřeby bytů pro aktuální a výhledovou situaci na aktuální počet obyvatel.

Spolupráce: Moravskoslezský kraj ve spolupráci s MAS, SPOV ad. (lobbying)

Zajištění podmínek pro sportovní aktivity a sportovní sdružení

- Transparentní, dlouhodobé financování sportovních aktivit v obcích.

Spolupráce: Moravskoslezský kraj ve spolupráci s MAS, SPOV ad. (lobbying)

Digitalizace

Dostupnost

Co obce potřebují

- Dostupnost kvalitního připojení k internetu pro náročnější přenosy dat pro malé a střední podnikatele a zaměstnance s flexibilními formami zaměstnání a pro domácnosti
- Zlepšení dostupnosti veřejných služeb a komunikace s úřady
- Chytrá řešení pro venkov

Co konkrétně je potřeba změnit?

ICT infrastruktura

- Informační systémy pro občany, ICT infrastruktura, bezpečnost ve veřejném prostoru, energetika a otevřená data jsou prioritními tématy pro malé obce podle průzkumu Česko-Německé obchodní a podnikatelské komory.
- Absence vysokorychlostního internetu nové generace a zaostávání v pokrytí vysokorychlostním internetem za venkovskými regiony ve vyspělejších evropských zemích.

ICT infrastruktura pro veřejné instituce

- Ve větších obcích je vyšší ochota přijímat nová technologická řešení díky úsporám z rozsahu a širším rozpočtovým možnostem, širší je i výběr témat pro podporu.

Nové technologie a řešení pro zajištění veřejných služeb

- Modernizace zastaralých a/nebo neudržitelných technologií novými (např. při zajištění úsporného veřejného osvětlení, zvýšení bezpečnosti na místních komunikacích apod.).

Sdílené služby

- Nedostatečné využití sdílených služeb v logistice (rozvoz potravin, zboží), mobility (car-sharing, alternativní doprava), které mají pozitivní ekonomický dopad pro nízkopříjmové skupiny obyvatel, včetně seniorů – viz také Dostupnost, Životní prostředí/Udržitelná mobilita.

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce, svazky obcí

Nové technologie a řešení pro zajištění veřejných služeb

- Využití nových technologií při zajištění úsporného veřejného osvětlení.
- Využití nových technologií pro zvýšení bezpečnosti na místních komunikacích apod.

Spolupráce: soukromé firmy, Moravskoslezský kraj

Návazné vzdělávací programy

- Praktické vzdělávání k základnímu i pokročilemu využívání internetu – v podnikání, vzdělávání i v běžném životě (celoživotní vzdělávání).
- Vzdělávání pracovníků veřejné správy (možnosti informování, komunikace a zapojování veřejnosti).

Spolupráce: vzdělávací/komunitní centra, obce, Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj

Zlepšení dostupnosti informací a proaktivní šíření

- Zlepšení dostupnosti informací a proaktivní šíření informací o veřejných službách poskytovaných na území Moravskoslezského kraje k cílovým skupinám (eGovernment, marketingová strategie).

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, obce

Národní úroveň (MPO,MMR)

Zajištění pokrytí vysokorychlostním internetem

- Zajištění pokrytí vysokorychlostním internetem na základě nejvýhodnějších podmínek – např. kombinace kabelů a wifi, spolupráce se soukromými investory, vytvoření obecních internetových hubů (rozbočovačů).

Spolupráce: obce, ORP, soukromí investoři, Moravskoslezský kraj

26

KONKURENCESCHOPNÝ
VENKOV

DOSTUPNÝ
VENKOV

UDRŽITELNÝ
VENKOV

SPOLUPRACUJÍCÍ
VENKOV

OVZDUŠÍ

Prostředí

Co obce potřebují

- Snížení objemu škodlivin vypouštěných do ovzduší z lokálních topenišť
- Snížení objemu škodlivin, které způsobuje individuální osobní nebo nákladní automobilová doprava a kde jsou relevantní také průmyslové aktivity
- Zvýšení kvality ovzduší v interiérech veřejných budov
- Zpřesnění měření nečistot v ovzduší, analýza a vyhodnocení dat
- Udržení atraktivity venkovského prostředí pro bydlení (týká se rovněž Území a Zdrojů)

Co konkrétně je potřeba změnit?

Znečištěné ovzduší

- Výrazně zhoršená kvalita ovzduší, zejména na Karvinsku, Ostravsku a Frýdecko-Místecku (zdroje znečištění: průmysl, doprava, lokální topeniště, přenos z Polska). Plynofikace, alternativní paliva.
- Zkušenosti z dosavadních výzev výměny kotlů v domácích topeništích (nutnost ověření podmínek a dopadů).

Udržitelná mobilita

- Narůstající dopady (prašnost, hluchost, bezpečnost) individuální a nákladní automobilové dopravy (IAD), která se díky životní úrovni a výrazné suburbanizaci stále zvyšuje. Provázanost dopadů vlivem dojížděky za prací z venkovských oblastí do měst.
- Přestože linky veřejné dopravy pokrývají většinu regionu a veřejní dopravci investují do moderních prostředků, obyvatelé stále upřednostňují individuální automobilovou dopravu, i v případech, kdy alternativy mají prokazatelně nižší dopad na životní prostředí.
- Není dostatečně využity potenciál udržitelných forem mobility (pěší, cyklo, sdílené služby typu car/bike sharing, spolujízda ad.)
- Absence komplexních a přesných dat o pohybu cestujících pro hodnocení efektivity opatření na udržitelnou mobilitu.

Kvalita ovzduší ve veřejných budovách

- Zateplení veřejných budov v případě nedostatečného větrání vede k zhoršené kvalitě ovzduší v interiéru. Problém není dostatečně reflektován a absence adekvátních opatření může vést k zhoršení zdraví, zejména citlivých skupin obyvatel (děti, senioři).

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- ORP Ostrava, ORP Karviná, ORP Orlová, ORP Hlučín, ORP Havířov, ORP Bohumín, ORP Český Těšín, ORP Frýdek-Místek
- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Kvalita ovzduší v interiérech veřejných budov

- Sledování kvality ovzduší v interiérech veřejných budov, zajištění kvality ovzduší v interiérech např. prostřednictvím větrání s rekuperací na školách a v dalších veřejných objektech. Zvýšení povědomí o problematice (není vnímáno jako problém, který má dopad na výkonnost a zdraví obyvatel).

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, MŽP, MMR

Moravskoslezský kraj

Kotlíkové dotace (výměna kotlů v domácích topeništích)

- Pokračování v programu kotlíkových dotací. Užší spolupráce MSK a obcí (znalost prostředí, sdílení pravomocí). Podpora dalších bezemisních a nízkemisních zdrojů tepla.

Spolupráce: MŽP, obce

Měření a analýzy

- Modernější analýzy a monitoring, využití nové generace měřících přístrojů, zpřesnění analýz znečištění z různých zdrojů, interpretace a zveřejňování dat. Pokračující využití inovativních metod zjišťování původu škodlivin (suspendovaných částic) pomocí analýzy prachu.
- Pilotní sledování kvality ovzduší v interiérech vybraných typů veřejných objektů (např. nemocnice, školy, domovy pro seniory apod.) a jejich vyhodnocení.

Spolupráce: VŠB-TUO, ČHMÚ, SZÚ

Podpora udržitelné mobility v regionu

- Podpora udržitelných forem dopravy. Zvyšování atraktivity veřejné hromadné dopravy a počtu jejích uživatelů, vyhodnocování dat o dopravě, propojování cyklostezek a cyklotras vhodných pro každodenní dojíždění, podpora sdílených dopravních modelů (car/bike sharing, car pooling), podpora mobility jako služby (pilotní projekty). Vazba na udržitelné plány mobility měst, spolupráce s městy a velkými zaměstnavateli v regionu.

Spolupráce: KODIS, Centrum dopravního výzkumu, MD ČR, VŠB-TUO, města a obce, soukromé firmy

Environmentální vzdělávání a osvěta

- Aktualizace koncepce EVVO MSK s důrazem na principy chytrého regionu a na potřeby venkova. Pokračování v úspěšných programech EVVO, nové formy oslovení veřejnosti, akce s aktivním zapojováním veřejnosti, podpora informací o životním prostředí a aktivních neziskových subjektů v oblasti ŽP.

Spolupráce: MŽP ČR, MAS, svazky obcí, mikroregiony, obce, neziskové organizace, spolky

Obchvaty obcí

- Dokončení plánovaných dopravních obchvatů, jednání s vlastníky.

Spolupráce: MD ČR, obce

ÚZEMÍ

Prostředí

Co obce potřebují

- Zvýšení potenciálu území obcí pro nové funkce – nové plochy pro bydlení a zeleň a pro podnikání (vazba na prioritu Podnikání)
- Snížení ekologické zátěže krajiny
- Zkvalitnění funkce krajiny (včetně estetické)
- Adaptace na změnu klimatu (nakládání s vodou, půda, lesy – viz také Zdroje)
- Zabránění úbytku zemědělské plochy a nevratným zásahům v krajině, udržitelná územní plánování v obcích s využitím nástroje Územní studie krajiny
- Udržení, případně zvýšení biodiverzity krajiny

Co konkrétně je potřeba změnit?

Zátěž území těžbou

- Vysoká zátěž území těžbou a jejími následky – důlní vlivy, odvaly, odkaliště (vč. způsob aktuálního využití bez respektování potřeb obcí).
- Environmentální rizika vyplývají také z ukončené těžby, zvláště v případech, kde není jasné, kdo je zodpovědný za odstraňování následků

Brownfields

- Plochy brownfields na území celého kraje (především v centrální části).
- Nedostatek financí na regeneraci brownfields. Podmínky dotací neodpovídají vždy reálným potřebám (např. zelené plochy). Složitě majetkové vztahy znemožňují regeneraci některých ploch.

Viz také Zdroje (Krajina, biotopy, půda)

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Obce se zatíženým územím (viz důlní vlivy, databáze brownfields)

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Zpřístupnění krajiny lidem

- Zpřístupnění atraktivních krajinných prvků (prameny, naučné stezky, památné stromy apod.) veřejnosti. Preference environmentálně šetrných řešení nové infrastruktury, preference udržitelné dopravy při řešení dostupnosti těchto míst (vhodné rovněž pro environmentální osvětu).

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, MAS, svazky obcí, mikroregiony, MS Tourism

Moravskoslezský kraj

Databáze brownfields a noví investoři

- Aktualizace databáze brownfields se zaměřením na venkovské brownfields (vč. těch bez potenciálu dalšího ziskového využití), lákání nových investorů.

Spolupráce: MSID, obce

Národní úroveň (MŽP, MMR)

Finanční podpora revitalizace území

- Národní dotační tituly a krajská podpora u investic do neziskových projektů (vč. podpory výkupů pozemků a rekultivace na zelené plochy), investice ESIF do rozvojových projektů.
- Využití finančních nástrojů (návrtné finanční podpory) u potenciálně ziskových investic.

Spolupráce: obce, Moravskoslezský kraj, MSID

Odstranění zátěží (vč. environmentálních)

- U ploch, kde nebylo identifikováno konkrétní využití v blízké budoucnosti, je primární odstranění zátěže (budovy, základy, skládky apod.) a podpora přirozené regenerační schopnosti krajiny (zelené plochy), která zlepší vzhled prostředí a zároveň přispěje k adaptaci na klimatické změny.

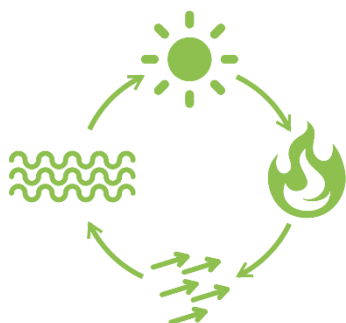
Spolupráce: obce, Moravskoslezský kraj

30

ZDROJE

Prostředí

Co obce potřebují

- Zvýšení udržitelnosti při nakládání se zdroji (účinnější technologie – budovy, provozy, veřejná infrastruktura apod.), využití obnovitelných zdrojů energie, posílení cirkulární ekonomiky
- Adaptace na klimatické změny podmiňující zajištění dostatku vody v území, snížení dopadů na lesy a půdu, dopadů zvyšování teploty atd.
- Zvýšení čistoty vodních toků

Co konkrétně je potřeba změnit?

Krajina, biotopy, půda

- Z hlediska ochrany přírody a krajiny je žádoucí minimalizovat vymezení rozvojových ploch do volné krajiny a do ploch s kvalitní zemědělskou půdou bez návaznosti na zastavěné území.
- Při rozšiřování dopravní sítě je nezbytné zohledňovat migraci v území a ochranu bioty.
- Hrozbu představuje pokračování úbytku zemědělské půdy.
- Neudržitelné postupy a technologie v zemědělství, které ohrožují kvalitu půdy a retenci vody v území.

Odpady

- Zpřesnění cílů a priorit v Plánu odpadového hospodářství MSK 2016 – 2026, vč. případů, kdy je environmentálně i ekonomicky nezbytné rozhodnout o efektivním rozmístění zařízení pro nakládání s odpady (např. kompostárny).
- Nedostatečné využití cirkulární ekonomiky.

Voda

- V 50 obcích (zejména na Odersku, Vítkovsku, Bílovecku a Hlučínsku) je nevyhovující stav vodních toků z hlediska bakteriálního znečištění.
- Nízká retenční schopnost krajiny, existence záplavových oblastí v povodí Odry, Opavy a Olše.

Adaptace na klimatické změny

- Negativní dopady klimatických změn na půdu, vegetaci (zejména lesy) a vodní hospodářství v případě neřešení preventivních adaptačních opatření.

Energie

- Evropa 2020, 3. strategický cíl: Snížení emisí skleníkových plynů o 20 % oproti úrovním roku 1990, zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie na 20 %, a posun ke zvýšení energetické účinnosti o 20 % (zvýšení účinnosti do roku 2030 je aktuálně předmětem jednání).

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Územní plány obcí

- Supervize územních plánů obcí (ratio vs. zákon), udržitelná zástavba, mapové přílohy ke strategiím, vzdělávání zastupitelů, zpracování podkladů pro územní plánování (územní studie krajiny).

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

Energetické úspory

- Zavádění úsporných energetických

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

Moravskoslezský kraj

Odpady a cirkulární ekonomika

- Realizace opatření Plánu odpadového hospodářství MSK 2016 – 2026 (zejména třídění a recyklace odpadů, využití odpadů jako suroviny, nebo energie, snížení celkového objemu). Aktivní (spolu)rozhodování o rozmístění zařízení pro nakládání s odpady v kraji.

Spolupráce: obce, soukromé subjekty, obyvatelé

Zvýšení podílu využití obnovitelných zdrojů energie

- Zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie (propojování řešení a nabídky disponibilních zdrojů – střechy, plochy atd.) na energetickém mixu v majetku a budovách kraje.

Spolupráce: Moravskoslezské energetické centrum

Čištění odpadních vod

- Podpora čištění odpadních vod také v obcích pod 2000 obyvatel, včetně decentralizovaných řešení a využití přírodních technologií.

Spolupráce: MŽP, obce s méně než 2000 ob.

Retence vody

- Podpora akumulace nebo zpomalení odtoku dešťové vody, podpora využití šedé vody.

Spolupráce: MŽP, obce, soukromé subjekty

Zásobování pitnou vodou – podpora vodohospodářské infrastruktury

- Podpora vodohospodářské infrastruktury obcí, které vzhledem ke své rozloze, umístění či dalším podmínkám – nejsou z ekonomických důvodů schopny její potřebné obnovy.

Spolupráce: MZE, MAS, svazky obcí, mikroregiony, obce

Zemědělská půda, lesní hospodářství, živočišná výroba

- Ovlivňování dotačních podmínek ve prospěch komplexní, dlouhodobé ochrany zemědělské půdy a lesního porostu s ohledem na retenci vody, kvalitu půdy a biodiverzitu.
- Podpora živočišné výroby (extenzivní chov skotu) z hlediska podpory udržitelného rozvoje krajiny.

Spolupráce: MZE, firmy, obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony ad.

MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE – SYNERGIE, ÚSPORY A INOVACE

Spolupráce a síťování

Co obce potřebují

- Vyšší účinnost, hospodárnost a efektivita realizovaných společných projektů s dopadem na širší území oproti individuálním projektům jednotlivých obcí
- Realizace většího množství projektů, které ověřují inovace a nové technologie a postupy
- Účinnější sdílení dobré praxe a inspirativních příkladů
- Užší spolupráce a sdílení mezi obcemi, dobrovolnými svazky obcí, MAS, mikroregiony a krajem

Co konkrétně je potřeba změnit?

Sdílené služby

- V důsledku negativní změny věkové struktury obyvatelstva (viz Analytická část – Demografie) je nutno řešit služby pro seniory, ať již domovy pro seniory, tak i péči v domácnostech (terénní i odlehčovací služby). Pro jednotlivé venkovské obce, ale i menší města by zřízení takovýchto zařízení a služeb znamenalo enormní ekonomickou zátěž. Je žádoucí spojení více obcí, resp. celého svazku obcí s předem vymezenými kompetencemi, povinnostmi a pravidly.
- Zhoršená vzdálenostní dostupnost specializované zdravotní péče je problémem řídce zalidněných oblastí – jak horských oblastí Jeseníků a Beskyd, tak v prostorově odlehklých periferních územích správních obvodů Vítkovska, Oderska a v severní části Kravař.
- Není řešena podpora sdílených služeb (např. senior taxi), parkoviště P+R mimo velká města (např. v rámci cestovního ruchu při zajištění dostupnosti místních památek, nebo u vlakových nádraží) a provázanost všech forem udržitelné dopravy.
- Obce již spolupracují navzájem i s dalšími hráči v oblasti prevence kriminality a řešení sociálního vyloučení. Tato spolupráce by měla být dlouhodobě posílená.

Přeshraniční spolupráce

- Nedostatečné využití potenciálu přeshraniční spolupráce a přeshraniční poptávky.

Turistický ruch

- Nevyužitý rekreační potenciál v oblasti Oderských vrchů, Vítkovska, Budišovska a Osoblažska.
- Nadměrné zatížení nejatraktivnějších turistických oblastí (Lysá hora, Pustevny, okolí Pradědu).

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Meziobecní spolupráce

- Pořízení moderní techniky, sdílené technického zázemí u větších investic (např. údržba v obcích).
- Podpora realizace rozvoje sociálních služeb.
- Podpora komunitní práce.
- Podpora center sdílených služeb.
- Podpora regionální identity, aby se vzdělaní lidé vraceli zpět do regionu/MSK.

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, MAS, svazky obcí, mikroregiony, místní dobrovolné organizace a spolky

MAS

Místní akční plány pro vzdělávání (MAP)

- Pokračování spolupráce na strategiích pro vzdělávání, realizace projektů.

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, obce

Svazky obcí

Spolupráce při řešení bezpečnosti

- Obecní policie pro více obcí, monitorovací systémy.

Spolupráce: obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony

Infrastruktura

- Společné řešení infrastruktury sloužící obyvatelům více obcí – domy pro seniory, zdravotní střediska, řešení parkování, propojení cyklostezek, sdílené mobilní služby, zavedení vysokorychlostního internetu.

Spolupráce: obce, obce s rozšířenou působností, centra sdílených služeb (CSS)

34

Moravskoslezský kraj

Meziobecní spolupráce – data, řízení

- Podpora sběru dat a analýz, podpora strategického řízení a absorpční kapacity, podpora budování kapacit pro realizaci aktivit a projektů.

Spolupráce: obce, MAS, svazky obcí, mikroregiony

Podpora spolkové činnosti regionálního významu

- Podpora soutěží, mezinárodních výměn a spolupráce v oblasti spolkové činnosti.

Spolupráce: obce, zájmové spolky

Komunitně vedený místní rozvoj

Spolupráce a síťování

Co obce potřebují

- Zvýšení podílu obyvatel zapojujících se do komunitních aktivit a spolupráce
- Zvýšení podílu obyvatel ztotožněných s místem, kde žijí
- Zvýšení podílu obyvatel, kteří cítí, že mohou ovlivnit, co se děje v jejich okolí

Co konkrétně je potřeba změnit?

Správa

- V zahraničí mají NNO větší roli při rozhodování, u nás často vnímáno jako zátěž.
- Spolupráce s místními podnikateli je nahodilá a vychází více z aktivity podnikatelů, nikoliv obcí.
- Obce i MAS jsou administrativně přetíženy, zkušenosti se zapojováním veřejnosti do rozhodovacích procesů jsou omezené a možnost sdílení dobré praxe je nízká.
- Nedostatek síťových projektů, potřeba posílení podnikatelskými, lékařskými a dalšími odbornými kapacitami v území.
- Podpora i vlastních projektů MAS.

Spolková činnost

- Velmi důležitou součástí kulturního a společenského života na venkově je spolková činnost, ať už se jedná o místní folklorní soubory, lidové školy umění, ochotnické spolky, nebo další umělecké a vzdělávací skupiny, které často těží z pestrého folkloru a různorodých tradic. Tato činnost je běžně podporována z obecních rozpočtů, které však nestačí na financování nezbytné infrastruktury.
- Podle strategií MAS chybí venkovským obcím zejména komunitní centra – veřejná víceúčelová zařízení, ve kterých se setkávají členové komunity za účelem společných sociálních, vzdělávacích, kulturních a rekreačních aktivit zacílených na zlepšení sociální situaci těchto jednotlivců a komunity jako celku.
- Podpora kulturní a spolkové činnosti je primárně záležitostí obcí, rozpočty (zvláště u menších obcí) ale neumožňují podporovat akce a výměny regionálního, nebo mezinárodního významu.

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Informovanost a iniciativa obyvatel

- Zvyšování informovanosti obyvatel a zapojování obyvatel do rozhodovacích procesů. Využití ICT, vytváření vhodných platforem organizace akcí s aktivním zapojením veřejnosti.
- Podpora znalosti vlastního území – geografie, historie, sociálního prostředí.

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, komunity, obyvatelé, MAS, svazky obcí, mikroregiony

Spolupráce s místními podnikateli

- Dlouhodobá spolupráce s místními podnikateli, zapojování do rozhodovacích procesů, společenská zodpovědnost firem (viz také Konkurenceschopný venkov).
- Obce i MAS jsou administrativně přetíženy, možnost sdílení dobré praxe je omezená.

Spolupráce: firmy, spolky, MAS, svazky obcí, mikroregiony, hospodářská sdružení

Realizace komunitního vzdělávání

- Komunitní vzdělávání, školení, akce (využití infrastruktury a kapacit v obci pro vzdělávání všech věkových skupin a komunitních aktivit)

Spolupráce: obce, komunity, obyvatelé, MAS, svazky obcí, mikroregiony

Moravskoslezský kraj

Vzdělávání v komunitně vedeném rozvoji

- Školení, vzdělávání zástupců veřejné správy, výměna zkušeností, metodická podpora, dobré příklady.

Spolupráce: obce, komunity, obyvatelé, MAS, svazky obcí, mikroregiony

36

Národní úroveň (MMR)

Zefektivnění nástrojů pro komunitně vedený místní rozvoj

- Zasazení se o změnu podmínek pro komunitně vedený místní rozvoj – přerod role řídicího orgánu ze strážce pravidel a indikátorů na partnera pro rozvoj v území – vrátit se k původní myšlence, tj. reálná podpora spolupráce, síťování, sdílení zkušeností a reakce na aktuální potřeby skutečných lidí v místě podpory. Budování důvěry pro přerozdělování financí na principu subsidiarity. Větší role NNO a sdružení (jak je obvyklé v zahraničí). Snížení administrativní zátěže MAS a posílení jejich komunitní role.

Spolupráce: Moravskoslezský kraj, MAS, svazky obcí, mikroregiony, obce, komunity

Implementace

Spolupráce a síťování

Co obce potřebují

- Vedle plošné podpory také účinně zacílit na podporu do oblastí s největšími problémy
- Zpřehlednit nástroje podpory ze strany kraje a zvýšit rychlost reakční doby na aktuální potřeby obcí
- Zvýšit počet inovativních projektů

Co konkrétně je potřeba změnit?

Koncepční přístup

- Zařazení agendy podpory venkovských oblastí do priorit dlouhodobé strategie kraje.
- Stabilní tým v rámci kraje a dostatečné zázemí pro realizaci koncepce.
- Oboustranná komunikace s aktéry v území.
- Podpořit inovace, pilotní projekty a experimentování.
- Podpořit image venkova.

Efektivní programování

- Nabídka jednoduchých, administrativně rychlých a účinných programů cílících na řešení priorit a potřeb obcí.
- Intenzivnější využívání principu subsidiarity – užší spolupráce s partnery v území.
- Prohlubování mezisektorové spolupráce – více provázat řešení podpory ze strany Moravskoslezského kraje napříč odbory a pracovišti úřadu a místními aktéry (Svaz měst a obcí, Krajské sdružení MAS, Sdružení místních samospráv, Spolek pro obnovu venkova, Ministerstvo pro místní rozvoj aj.).

Práce s daty a informacemi

- Pro zacílení podpory a zvýhodnění zaostalejších částí kraje kontinuálně pracovat s dynamickými datovými sestavami a kartografickými výstupy zachycujícími meziroční změny v území.
- Sledovat regionální disparity.
- Zefektivnit komunikaci s obcemi, pravidelně přejímat podněty k flexibilním nástrojům politik s cílem současně komunikovat výsledky a udržovat kontinuitu v dlouhodobém horizontu.

Kompetentní vedení obcí

- Nabídnout starostům (se zacílením na nově zvolené) na míru šité vzdělávací programy k osvojení základních znalostí a kompetencí k výkonu funkce pro zkvalitnění řízení a vytvoření podmínek pro dlouhodobou partnerskou spolupráci na meziobecní a regionální úrovni.

Do jakého území by se měla podpora více zacílit

- Celé území venkova

Návrhy typových aktivit, projektů, opatření a nástrojů řešení

Potenciální realizátoři

Obce

Specializované vzdělávací (certifikované) kurzy pro vedení obcí

- Specializované kurzy pro osvojení znalostí a zvýšení kompetencí pro výkon funkcí v místní samosprávě, např. v oblasti legislativních podmínek, leadershipu, manažerských kompetencí, zadávání veřejných zakázek, zásad územního rozvoje aj.

Spolupráce: Svaz měst a obcí, MAS, svazky obcí, mikroregiony, SPOV, SMS, MMR ČR

Moravskoslezský kraj

Zapojení územních partnerů do implementace

- Rozšíření principu subsidiarity na partnery v území – spolupráce při identifikaci aktuálních problémů a příležitostí, kontinuální vyhodnocování vývoje, využití potenciálu spolupráce se soukromým sektorem, využití znalostního potenciálu (strategické plánování, analýzy, evaluace, administrace nástroje CLLD v Česku).
- Společná příprava programů pro venkovské obce, společné nastavování parametrů pro implementaci, animace, mapování absorpční kapacity, podpora absorpční kapacity.
- Pravidelné setkávání a sdílení informací, výjezdní zasedání kraje ve venkovských oblastech, setkávání s místními podnikateli a stakeholdery s cílem nastavit optimální podmínky pro administraci programů podpory na úrovni kraje.

Spolupráce: MAS, mikroregiony, dobrovolné svazky obcí, obce

Zapojení Regionální stálé konference do řešení Koncepce pro venkov

- Doporučení směrem k prioritním programům či projektům, provázanost mezi lokálními, krajskými, národními a evropskými politikami a zdroji financování pro venkovské oblasti. Spolupráce v rámci expertních pracovních skupin – analytické podklady, interpretace, návrhy řešení, doporučení apod.

Spolupráce: Regionální stálá konference Moravskoslezského kraje, MMR ČR

Analytické centrum regionálního rozvoje

- Kontinuální monitoring indikátorů udržitelného rozvoje ve venkovských oblastech a zajištění dostupnosti relevantních ukazatelů:

Spolupráce: Ministerstvo pro místní rozvoj, univerzity a výzkumná pracoviště

Venkovské inovační aktivity

- Program s co nejjednoduššími pravidly a kritérii umožňujícími experimentální aktivity. Obdoba programu Urban Innovative Actions nebo programu ÉTA Technologické agentury ČR.

Spolupráce: MMR ČR, univerzity a výzkumná pracoviště, TA ČR

6. Hlavní indikátory

Hlavními ukazateli Koncepce jsou čtyři indikátory, které mají stěžejní vypovídající hodnotu pro hodnocení vývoje celého území venkova v Moravskoslezském kraji, a současně také pro jednotlivé územní jednotky obcí. Jsou to výsledkové indikátory Koncepce, které reagují s krátkým zpožděním i na krátkodobé výkyvy a události v ekonomice a ve společnosti, z dlouhodobého hlediska je vypovídající jejich dlouhodobý trend a signalizace změn.

Pro hodnocení vývoje na úrovni jednotek obcí se po zkušenosti při přípravě Koncepce doporučuje navázat do budoucna pro zpracování a analýzu dat a indikátorů úzkou spoluprací mezi Odborem regionálního rozvoje a cestovního ruchu a Odborem územního plánování a stavebního řádu. Jednak z důvodu úspory času a nákladů, jednak s cílem zobrazit do budoucna vývoj v území v mapových podkladech.

Hlavní indikátory Koncepce pro rozvoj venkova v MS kraji

1. Intenzita podnikatelské aktivity
2. Míra nezaměstnanosti
3. Saldo migrace
4. Počet podpořených projektů a objem podpory pro venkov v MS kraji

Indikátor 1 Intenzita podnikatelské aktivity

39

Celkový počet ekonomických subjektů se sídlem v obci vztaheno na 1000 obyvatel.

Jednotka: Počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel

Zdroj dat: Český statistický úřad

Stručná charakteristika

Počet aktivních podnikatelských subjektů v obci vypovídá o kvalitě podnikatelského prostředí a o ekonomické životaschopnosti obce. Pro rozvoj obce jsou tyto statistiky důležité také kvůli tomu, že výnosy daní těchto subjektů tvoří důležitou část daňových příjmů municipální sféry. V indikátoru se také jistým způsobem promítá množství nabízených služeb a možnosti zaměstnání v obci. Přínosné je také podrobně sledovat jaké typy podnikatelských subjektů se v obci nacházejí a jejich velikost – drobné, střední a velké subjekty.

Zdůvodnění výběru

Míra podnikatelské aktivity patří v Moravskoslezském kraji k nejnižším v Česku, přičemž na území ORP Karviná, Orlová, Bohumín, Havířov je počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel nejnižší (viz Analytická část). Indikátor má smysl sledovat v úrovni dopadu v kontextu intervencí v rámci tematické oblasti Konkurenceschopnost, a priorit Digitalizace a Komunitně vedeného místního rozvoje směřujícími do podpory podnikavosti, vzniku nových firem a podpory malého a středního podnikání, včetně zpřístupnění nových technologií a spolupráce veřejného sektoru a místních aktérů s podnikateli.

Indikátor 2 Míra nezaměstnanosti

Podíl počtu nezaměstnaných registrovaných úřadem práce na disponibilní pracovní síle.

Jednotka Procenta nezaměstnaných
Zdroje dat Český statistický úřad, MPSV

Stručná charakteristika

Míra nezaměstnanosti patří mezi základní indikátory ze sociální oblasti. Ukazatel je velmi citlivě vnímán občany i politiky. Sleduje se standardně ve všech zemích EU, tedy i v ČR a na všech úrovních.

Zdůvodnění výběru

Míra nezaměstnanosti je dlouhodobě sledovaný indikátor na trhu práce, který koreluje s dalšími socio-ekonomickými ukazateli jako je míra vzdělanosti, zadluženost, kriminalita, čistý disponibilní důchod domácností. Míra nezaměstnanosti na jednu stranu dokládá, kolik lidí je bez práce, na druhou stranu je nutné tento ukazatel sledovat s ohledem na další ukazatele v oblasti trhu práce, například míru zapojení žen nebo obyvatel starších 55 let do ekonomické aktivity. Míra nezaměstnanosti je v Moravskoslezském kraji obecně pod průměrem Česka, v kraji nicméně zůstává rozdíl v míře nezaměstnanosti v okolicích aglomerací měst a v odlehlejších částech venkova, zejména pak v obcích v ORP Rýmařov, Bruntál, Krnov, Vítkov a ORP Karviná. Indikátor slouží k monitorování dopadů politiky zaměstnanosti a snižování regionálních rozdílů, tedy zejména účinnějších politik ve výše zmíněných oblastech.

40

Indikátor 3 Saldo migrace

Ukazatel vypovídá o rozdílu mezi počtem přistěhovalých obyvatel obce a počtem vystěhovalých obyvatel za časovou jednotku (za 1 rok).

Jednotka: počet (saldo)
Zdroje dat: Český statistický úřad

Indikátor udává nárůst či pokles obyvatel způsobený migrací. Pokud je hodnota indikátoru kladná, jedná se o migrační přírůstek, pokud je naopak hodnota záporná, počet obyvatel v obci klesá. Obecně lze nárůst počtu obyvatel, ale i stagnaci, spojit s rozvojem obce. Odráží skutečnost, že obec svým občanům poskytuje všechno potřebné pro život, a ti tedy nemají důvod se z obce vystěhovat. Opačný trend ukazuje na nedostatek pracovních příležitostí, občanské vybavenosti či špatnou dopravní dostupnost obce. Migrační saldo vypovídá pouze o pohybu obyvatel stěhováním, nepostihuje změny související s tzv. přirozeným přírůstkem obyvatelstva narozením a úmrtím. Dále indikátor nezahrnuje obyvatele, kteří sice v obci žijí, ale nemají tu trvalé bydliště. Druhým extrémem jsou i obyvatele, kteří sice v obci žijí, ale za prací, vzděláním a společenským životem vyjíždějí do jiných středisek. Jejich zájem o obec je pak zúžen na problematiku spojenou s jejich bydlením či dopravní dostupností.

Zdůvodnění výběru

Odliv obyvatel je jedním z největších problémů v kraji. Největším problémem je odliv obyvatel v produktivním věku, mladých obyvatel, kteří zde v budoucnu pravděpodobně nebudou zakládat rodiny, nebudou se spolupodílet se na ekonomickém, veřejném a komunitním životě, podnikat, ani investovat nebo spotřebovávat místní produkty a služby, což bude mít nevyhnutelný dopad na řadu oblastí života. Stejně jako v předchozím případě, i v tomto případě se problém koncentruje ve venkovských oblastech

mimo obce v zázemí aglomerací největších měst v kraji, konkrétně v ORP Krnov, Bruntál, Rýmařov, Vítkov, Karviná a Orlová. Cílem je snížit regionální rozdíly a zastavit trend záporné migrace v nejpostiženějších obcích ve výše zmíněných územích obcí s rozšířenou působností. Sledování ukazatele je vázáno na všechny tematické oblasti, vliv na příchod nebo odchod obyvatel na venkově má vedle nedostatku kvalitních pracovních míst také kvalita života a dostupnost kvalitních základních služeb.

Indikátor 4 Počet podpořených projektů a objem podpory pro venkov

Počet podpořených projektů Moravskoslezským krajem v rámci implementace koncepce pro venkov.

Jednotka: Počet a finanční objem podpořených projektů v rámci krajských programů pro venkov

Zdroje dat: Vlastní zpracování

Stručná charakteristika

Indikátor dokládá míru podpory Moravskoslezského kraje venkovským oblastem a kvantitu podpořených aktivit, které jsou dále v rámci svých programů vyhodnocovány na základě dalších kritérií a indikátorů, které monitorují výsledky a dopady těchto projektů.

Zdůvodnění výběru

Důvěryhodná politika se dá vyčíslit konkrétními investicemi a činnosti se dají kvantifikovat, zde v nejjednodušším případě, počtem podpořených projektů ze strany Moravskoslezského kraje. Cílem je každoročně zaznamenat, jakou aktivitu, a jaký objem investic vynakládá Moravskoslezský kraj na podporu venkovských oblastí vymezených pro účely realizace této Koncepce.

41

7. Projednávání Koncepce v území

Proces zpracování Koncepce rozvoje venkova Moravskoslezského kraje probíhal v letech 2017 a 2018. V letech 2018 a 2019 pak byla představována a projednávána s územními partnery.

Expertní úroveň představovala primárně „Odborná skupina pro Koncepti rozvoje venkova Moravskoslezského kraje“, do níž byli vedením kraje přizváni zástupci z Ministerstva pro místní rozvoj, Svazu měst a obcí, krajského sdružení MAS, Spolku pro obnovu venkova a Sdružení místních samospráv. Na expertní úrovni byli do zpracování zapojeni také členové pracovních skupin Regionální stáje konference Moravskoslezského kraje, ITI Ostravské aglomerace a další klíčoví aktéři v rámci individuálních jednání, dotýkajících se problematiky venkova.

Realizační úroveň byla sestavena ze zástupců zpracovatelského týmu, společnosti BeePartner, a.s. a ze zástupců Odboru regionálního rozvoje a cestovního ruchu. Na této úrovni také paralelně probíhala projednávání s vedoucími odborů Krajského úřadu a zástupců výkonných agentur Moravskoslezského kraje.

Projednávání Koncepce rozvoje venkova v Moravskoslezském kraji:

Projednání Koncepce rozvoje venkova MSK na jednání SPOV	19. 4. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova MSK na krajském sdružení MAS	24. 4. 2018
Pracovní skupiny RSK k tématu Koncepce rozvoje venkova	3. 5. 2018
Konference pro starosty měst a obcí	5. 6. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci mikroregionu Hvozdnice (Litultovice)	16. 7. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci sdružení obcí Osoblažska (Hlinka)	31. 7. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci MAS Pobeskydí (Třanovice)	23. 8. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci Svazu měst a obcí okresu Karviná (Chotěbuz)	28. 8. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci MAS Jablunkovsko (Bystřice)	18. 9. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci DSO Regionu Slezská Brána (Vratimov)	20. 9. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci MAS Hlučínsko (Sudice)	20. 11. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci MAS Hrubý Jeseník (Bruntál)	29. 11. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci MAS Opavsko (Skřipov)	4. 12. 2018
Projednání Koncepce rozvoje venkova se zástupci MAS Poodří (Bartošovice)	22. 1. 2019

8. Potřeby obcí – vyhodnocení dotazníku

V rámci projednávání Koncepce rozvoje venkova měli možnost vyjádřit své podněty a připomínky zástupci z celkem 259 venkovských obcí (z celkového počtu 300 obcí v Moravskoslezském kraji).

Na vybraných jednáních bylo také provedeno dotazníkové šetření. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 55 respondentů.

Dle zástupců obcí jsou nejdůležitější tato typová opatření (řazeno od nejdůležitějšího):

1. Bezpečnost chodců a cyklistů
2. Čištění odpadních vod
3. Odpadové hospodářství
4. Boj se suchem a zásobování pitnou vodou
5. Drobná turistická infrastruktura
6. Veřejná prostranství a aktivní trávení volného času
7. Komunitní školy a komunitní vzdělávání
8. Spolková činnost
9. Sdílené sociální služby (donáška obědů, pečovatelsví)
10. Denní stacionáře pro seniory

43

Nejdůležitější typová opatření v rámci 4 Prioritních oblastí:

Priorita	Opatření
Konkurenceschopnost	Podpora podnikavosti ve školách
Dostupnost	Veřejná prostranství a aktivní trávení volného času
Životní prostředí	Čištění odpadních vod a nakládání s odpady
Spolupráce a síťování	Spolková činnost

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření v území.

9. Soulad se strategickými dokumenty

Strategické dokumenty na regionální, národní a evropské úrovni jsou nadřazeny Koncepti rozvoje venkova Moravskoslezského kraje. Koncepte je v souladu, mj., s těmito strategiemi:

- EU Rural Development Priorities 2014 – 2020
- Strategický rámec Česká republika 2030 (Vláda ČR, 2016)
- Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014 - 2020
- Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2020 (aktualizace 2012)
- Vize 2024: Koaliční program pro Moravskoslezský kraj
- Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje 2017 – 2023
- RESTART (Strategický rámec hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje)
- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2014 – 2020 (aktualizace RIS3 na Strategii inteligentní specializace – regionální příloha, květen 2016)
- Regionální akční plán (RAP MSK) pro programové období ESIF 2014 – 2020

10. Zkratky

CLLD	Komunitně vedený místní rozvoj (anglicky Community-Led Local Development)
CSS	Centra sdílených služeb
CŽV	Celoživotní vzdělávání
ČR	Česká republika
ICT	Informační a komunikační technologie
KS	Krajské sdružení
MAP	Místní akční plán/y
MAS	Místní akční skupina/y
MD	Ministerstvo dopravy České republiky
MEC	Moravskoslezské energetické centrum
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MSIC	Moravskoslezské inovační centrum
MSID	Moravskoslezské investice a development
MSK	Moravskoslezský kraj
MS Pakt	Moravskoslezský pakt zaměstnanosti
MZE	Ministerstvo zemědělství České republiky
MŽP	Ministerstvo životního prostředí České republiky
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PRV	Program rozvoje venkova
VŠB-TUO	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
IT4I	Centrum IT for Innovation (při VŠB-TUO)

45

